

Inhoudsopgave volume XXXVII nr.90, zomer 2017

- 1 Van de redactie
- 2 The magic circle of his genius: Dickens and Shakespeare
Tony Williams
- 14 Cranford door Elisabeth Gaskell
Liesbeth van Aalst
- 18 Dickens als getuige van de ontwikkeling van de computer door
zijn vrienden Charles Babbage en Ada Lovelace
Aad Kok
- 23 The Signalman
- 25 Blottonites and Wellerism
- 28 Household Words

Van de redactie

Een volle vijftien jaar heeft Guus de Landsheer *The Dutch Dickensian* gereedigeerd en vormgegeven. Alleen al de omstandigheid dat er nu vier redacteurs aan te pas moeten komen om het blad in de lucht te houden geeft aan welke geweldige taak Guus de Landsheer volbracht heeft. Het zou het bestuur van de Haarlem Branch niet misstaan hebben als zij hem bij zijn afscheid zo niet een buste gelijk Pecksniff aan zichzelf dan toch in ieder geval een gouden bril gelijk de Pickwick Club aan Pickwick geschonken zou hebben. Waarom zulks niet gebeurd is blijft vooralsnog verborgen in de coulissen van de macht. Mogelijk heeft de wisseling van het penningmeesterschap er mee te maken. Het ook zijn dat het bestuur meende dat de uitbundige laudatio, die de afscheidnemende zich bij de Kerstbijeenkomst toedichtte, voldoende was. Wij weten het niet.

Ieder zich zelf respecterend blad vernieuwt om de zoveel jaar de layout. De redactie meende dat na vijftien jaar achter de lessenaar gestaan te hebben het voor Dickens tijd werd om te gaan zitten. Om de schijn van vermoeidheid te vermijden is de omslagkleur van saai-groen naar jeugdig-blauw gewijzigd, waarmee teruggegrepen wordt naar de beginjaren van de toen nog jeugdige *Dutch Dickensian*.

De overgang naar een uitgebreidere redactie heeft behalve een praktische ook een diepere betekenis. Zoals Napoleon al meende dat iedere soldaat de maarschalksstaaf in zijn ransel had, meent de redactie dat iedere *Dickensian* een pen op zak heeft. De bijdragen van onze mede *Dickensians* Liesbeth van Aalst en Aad Kok zijn er het bewijs van.

De kolommen van de *Dutch Dickensian* staan open voor ieder, die meent iets te kunnen toevoegen aan het als maar uitdijende *Dickensiaanse* corpus van secundaire en tertiaire literatuur. Voor een tweetal kolommen vraagt de redactie speciale aandacht. Dat is de kolom van 'The Signalman', die gereserveerd is voor recensies van alles wat maar aan *Dickensiaanse* uitingen verschijnt. En dat is de kolom 'Blottonites en Wellerisms', waarin ieder zijn – toegegeven vileine – lusten kan botvieren. Zoals gezegd, de kolommen staan open, al is een waarschuwing op zijn plaats: wie geplaatst wordt loopt het risico te eniger tijd gevraagd wordt toe te treden tot ....

De redactie.

The magic circle of his genius: Dickens and Shakespeare

By Tony William¹

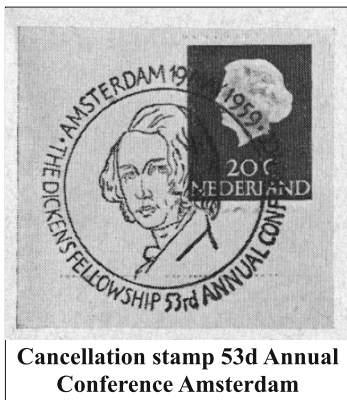
It is a great pleasure to be here in Haarlem and I would first of all like to thank you for inviting me and especially for your kindness and hospitality. One of the best things about being President of the Dickens Fellowship is the opportunity it provides for visiting branches and meeting members and I am delighted to be able to do that, particularly so because 2016 marks the 60th anniversary of the establishment of this branch, which was, as you all know, the first Fellowship branch in continental Europe as well as the first branch to host a Fellowship Conference outside of the United Kingdom, when you were just three years old, in 1959. As a reminder of that I refer to the picture of Godfried Bomans and John Greaves, then Hon. Secretary of the Fellowship, both posing in Volendam costumes. Also noteworthy is the special cancellation stamp bearing the head of Dickens, which was introduced by the Royal Mail for this occasion.

THE DICKENS FELLOWSHIP CONFERENCE IN HOLLAND
Mr. Godfried Bomans, President of the Haarlem Branch and
Mr. John Greaves, Hon. Secretary, at Volendam

**Godfried Bomans and John Greaves
posing as Vlendam fishermen**

This year, 2016, as you all know, marks another anniversary, the 400th anniversary of the death of one of Britains greatest cultural figures and one who has world-wide significance: William Shakespeare. He was, as his contemporary playwright Ben Jonson put it, not of an age, but for all time.

**Cancellation stamp 53d Annual
Conference Amsterdam**

In a speech marking Shakespeares birthday given at the Garrick Club on 22 April 1854 Charles Dickens spoke of it as being also the birthday of a vast army of living men and women who will live for ever with an actuality greater than that of the men and women whose external forms we see around us. The same is true of him, as Peter Ackroyd reminds us, almost two thousand of them, born with him but not dying with him, living on for ever. When we were considering the coming of the new

THE DUTCH DICKENSIAN

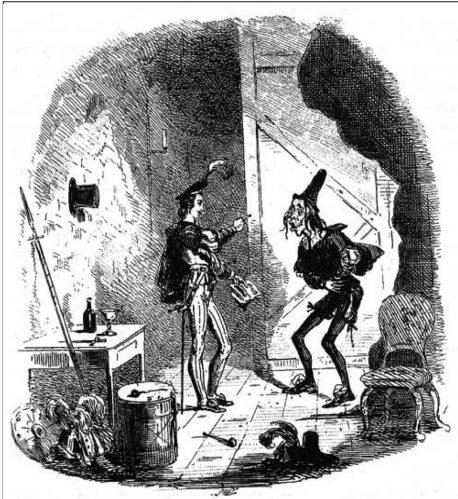
millennium back in 2000 there was much encouragement given to deciding who were the greatest contributors to British historical and cultural heritage. Shakespeare, not surprisingly, came out high on the list, in fifth place. Dickens came later, at 41st, but interestingly they were the first and second highest placed writers on the list. That seems to be entirely appropriate: they are the two greatest practitioners of literary art in the English language, and they share a vast breadth of imagination and capacity for inventiveness.

Both men came from outside London. Dickens born in Portsmouth and brought up in his early childhood in Kent. Shakespeare born in Warwickshire in a small town by the River Avon. Both men moved to London where they established very successful careers; both men retired, successful and wealthy, to the place where they had grown up. Since their deaths a vast tourist industry has grown up around them, with visitors encouraged to see museums and entertainments associated with them. Indeed both of them are known in many ways by performance, one because he was a playwright and the other because he lends himself popularly to adaptation for media other than that in which he originally wrote.

In some ways, one could argue that the Victorians started the Shakespeare industry and the travel and tourism trade connected with his story, and, as we shall see, Dickens was important in that, in very practical ways. Shakespeares birthplace in Henley Street, Stratford-upon-Avon, was restored after it was bought for the nation in 1847: a story in which Dickens played a prominent part.

Dickens's passion for Shakespeare is, of course, an aspect of his enormous love of theatre in all its aspects, and I would like now to turn attention to his great novel of the theatre, *Nicholas Nickleby*, published between 1838 and 1839. It was his third novel and the one which rocketed him to prominence in its popular appeal.

It is from that novel that I have chosen my title: 'the magic circle of his genius' and I would like to say a little more about that before we move forward. Once they have escaped from Dotheboys Hall in Yorkshire, Nicholas and Smike set out for Portsmouth and before arriving, they meet Mr Vincent Crummles, who encourages them to join his dramatic troupe. It proves a very successful venture, with Nicholas achieving great acclaim for his performance as Romeo in Shakespeares tragedy, in which Smike plays the part of the Apothecary.

Nicholas instructs Smike in the art of acting

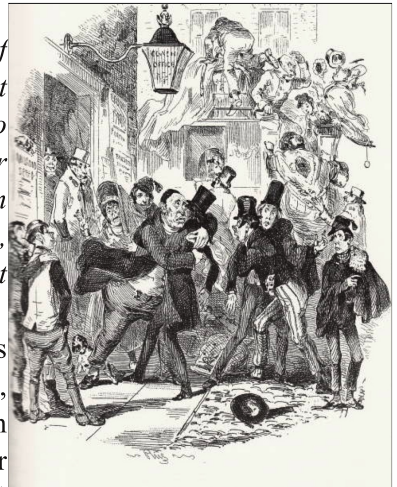
Events in London involving his family draw him away finally, and the Crummles troupe move out of the story after chapter 30, Nicholas having been given a typically theatrical farewell, as illustrated by Phiz. But they reappear, in chapter 48. To understand this, we need to know a bit about nineteenth-century theatrical practice.

It was, then, common practice for stage adaptations to appear very quickly after the first few chapters of a serial work had been published. The original authors had no copyright protection for their work so adaptation

could proceed unchecked. Sometimes Dickens was fortunate in being consulted by the adapter in question but before the 1842 Copyright Act he did not need to be. Sometimes Dickens encouraged adaptations over which he might exert some control or influence especially if he knew the adapter or director or theatre manager involved There is a letter from Dickens to Frederick Yates, who directed an adaptation of Nicholas Nickleby which ran at the Adelphi Theatre from 19 November 1838 for 160 performances. Dickens writes:

"My general objection to the adaptation of any unfinished work of mine simply is, that being badly done and worse acted it tends to vulgarize the characters, to destroy or weaken in the minds of those who see them the impressions I have endeavoured to create, and consequently to lessen the after-interest in their progress."

Theatres had their own resident dramatists who certainly did not wait for the full work, Dickens being good box office. When William Thomas Moncrieffs adaptation for the New Strand Theatre in May 1839 guessed at Smikes parentage, before Dickens had

Theatrical emotion of Vincent Crummles

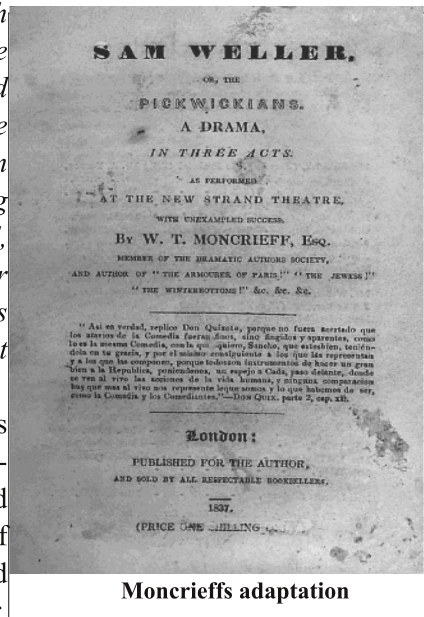

THE DUTCH DICKENSIAN

revealed it in his serialisation in chapter 60, it prompted a powerful reaction. Never a man to be outdone upstaged, one might say, -Dickens brought the Crummles theatrical troupe back in chapter 48 of the novel to provide an opportunity for an attack on the work of insensitive adaptors of writers works. In this scene Nicholas is speaking to a man called Snittle Timberry, who had dramatised in his time two hundred and forty-seven novels as fast as they had come outsome of them faster than they had come out . . .

"For instance, you take the uncompleted books of living authors, fresh from their hands, wet from the press, cut, hack, and carve them to the powers and capacities of your actors, and the capability of your theatres, finish unfinished works, hastily and crudely vamp up ideas not yet worked out by their original projector, but which have doubtless cost him many thoughtful days and sleepless nights; by a comparison of incidents and dialogue, down to the very last word he may have written a fortnight before, do your utmost to anticipate his plotall this without his permission, and against his will; and then, to crown the whole proceeding, publish in some mean pamphlet, an unmeaning farrago of garbled extracts from his work, to which your name as author, with the honourable distinction annexed, of having perpetrated a hundred other outrages of the same description. Now, show me the distinction between such pilfering as this, and picking a mans pocket in the street: unless, indeed, it be, that the legislature has a regard for pocket-handkerchiefs, and leaves mens brains, except when they are knocked out by violence, to take care of themselves."

What is interesting here is that Dickens is clearly angry. There had been a long-running antagonism between Dickens and Moncrieff over the latters adaptation of Pickwick Papers and he regarded Moncrieff (1794-1857) as hack writer, which was not true he was skilled, professional, experienced, prolific and 45 years old as opposed to Dickens 27 years.. He also resented Moncrieffs assertion that both he and Dickens were in the drama business to earn a living,

Moncrieffs adaptation

first and foremost, and were therefore on a similar level as writers. Dickens, by this time, had a strong sense of following a much higher calling, so he invoked Shakespeare as a representative of the profession as he saw it and his own place within it, to set against the insensitive adapters work. He says that Shakespeare brought within the magic circle of his genius, traditions peculiarly adapted for his purpose, and turned familiar things into constellations which should enlighten the world for ages, you drag within the magic circle of your dullness, subjects not at all adapted to the purposes of the stage, and debase as he exalted.

It was Nicholas Nickleby which led to Dickens's first visit to Shakespeares birthplace in Stratford. Dickens and Phiz (Hablot Knight Browne) when on a fact-finding tour to the north of England to find out about the Yorkshire schools for the Dotheboys Hall section of that novel, and their journey enabled them to visit the Midlands, including Stratford upon Avon, so on 27 October 1838 they went there, signed their names in the Visitors book and as was customary, Dickens scratched his name in the window of the room where Shakespeare had been born. The images all date from the early nineteenth century, 1830s and 40s.

The property was in private hands but visitors were admitted. Gradually its condition declined and by the 1840's thoughts were turning towards possible celebrations for the forthcoming 300th anniversary of Shakespeares birth which would take place in 1864. David Garrick had organised a celebration for the bicentenary. Dickens visited again in April 1840, accompanied by Catherine and Forster.

In 1847 the property went up for auction and the combined efforts of the London and Stratford Shakespeare committees secured its future for the nation by bidding 3000 for its purchase. Dickens was instrumental in encouraging this to happen, but it very nearly didn't.

The Visitors Book from 1844 shows two marked signatures: those of Albert Smith, the great showman (and brother of Arthur Smith, Dickens's first public readings manager) and of P. T. Barnum, the great American showman who among others toured performances by the three feet tall General Tom Thumb.

When Barnum published his autobiography in 1855 he wrote of his visit to Europe and looking out for novelties, including setting up arrangements to buy Shakespeares Birthplace, take it down, pack it in boxes and re-erect it in

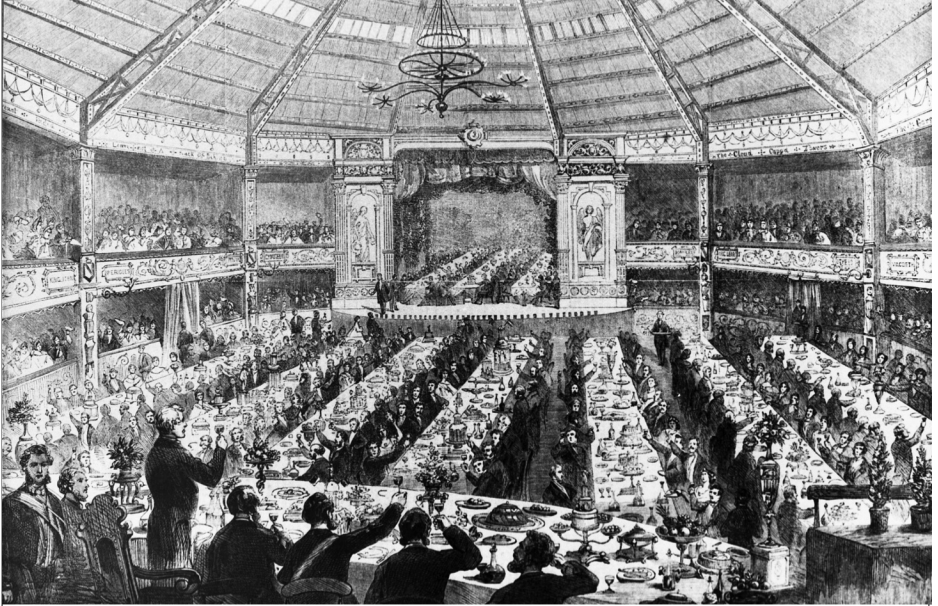

THE DUTCH DICKENSIAN

celebration in 1864, with Dickens being invited to be vice-president of the organising committee.

"One of the aims of the 1864 celebrations was to raise funds for a permanent memorial and a statue was planned. Dickens's views about memorial statues are well-known. He declined to be involved, though he

Banquet Tercentenary Festival 1864

did visit the celebrations and he wrote to W. Hepworth Dixon on 15 January 1864.

I dread the notion of a statue moreover shiver and tremble at the thought of another graven image in some public place. Lastly I believe that Shakespeare has left his best monument in his works, and is best left without any other..."

There was much controversy but Dickens's views held sway.

Stratford had very little theatre provision, it took a further fifteen years, but eventually a Shakespeare Memorial Theatre was opened on 19 April 1879, though Dickens never lived to see it. It caught fire on 6 March 1926, leaving just a ruined shell, but was rebuilt and reopened in 1932, redesigned and reopened again in 2010.

That brief survey does, I hope, demonstrate Dickens's passion for Shakespeare and his commitment to the communication of Shakespeare's

THE DUTCH DICKENSIAN

works to as wide an audience as possible, as well as enthusiasm for ensuring public recognition of his life and achievements. To know that the continuing presence of an internationally famed theatre and company dedicated to presenting his works is, in part, due to Dickens's efforts, must give us some pleasure.

Considering this connection must next direct us to Kent. The Dover Road, from Gravesend to Dover, crosses the peninsula of land between the rivers Thames and Medway: part of Dickens's Kent and goes past Gadshill at Higham near Rochester.

The story is well-known that the young Charles Dickens would be taken on walks by his father and admired the property they passed at Gads Hill Place. Being told that if he worked hard and became successful, he might one day come to live there. It was this dream which came true. Whilst celebrating his birthday in Gravesend in 1855, he learnt that the house and grounds were up for sale. He bought it for 1750 and spent the last part of his life there, dying there in 1870. A very large part of the pleasure he derived from living at Gads Hill was the result of its being the place Shakespeare uses as the setting for Falstaff's attempted robbery of travellers on the Dover Road, and his own subsequent robbery by Prince Hal and Poins as presented in Shakespeare's Henry IV part one. He had this commemorative poster made in respect of those associations.

What is of particular interest here is that the real house, though of interest to him, is far and away overwhelmed by the interest in the imagined episode in the play: reality overwhelmed by fiction, with the imaginary world of the fiction having the greater reality here.

He set up his study on the ground floor at one side of the front entrance, 'the identical spot of ground' (where the robbery took place), he wrote 'now covered by the room in which I write' - but a fictitious spot.

Across the road from Gad's Hill Place was in Dickens's time and is still

Falstaff poster

now, an inn called the Sir John Falstaff, When Dickens lived here it was run by a man called Trood, who used to cash cheques for him.

For Dickens, Shakespeare was 'the great master who knew everything' and whose plays were 'an unspeakable source of delight'. It has been said that no-one is better qualified to recognise literary genius than a literary genius and no other writer had such a profound effect on Dickens.

Dickenss enthusiasm for the theatre and for Shakespeare, still markedly evident in the careers of several of his descendants, dates from the very earliest part of his life, when he visited the Theatre Royal in Rochester, recalled in the 1860 Uncommercial Traveller essay Dullborough Town:

"Richard the Third, in a very uncomfortable cloak, had first appeared to me there, and had made my heart leap with terror by backing up against the stage-box in which I was posted, while struggling for life against the virtuous Richmond. It was within those walls that I had learnt as from a page of English history, how that wicked King slept in war-time on a sofa much too short for him, and how fearfully his conscience troubled his boots. ... Many wondrous secrets of Nature had I come to the knowledge of in that sanctuary: of which not the least terrific were, that the witches in Macbeth bore an awful resemblance to the Thanes and other proper inhabitants of Scotland; and that the good King Duncan couldnt rest in his grave, but was constantly coming out of it and calling himself somebody else."

Once again it is the imagination/reality relationship which fascinated him.

He knew Shakespeares works by heart and moves freely in them, drawing on references and allusions with ease. It isnt a matter of snippets of quotations inserted in his own works, but much more a matter of ones whole outlook, the whole creative world in which he lived.

When he turned eighteen he took out a readers ticket for the British Museum and among the first books he took out were two sets of Shakespeares works. When he embarked on his trip to America in 1842, his friend John Forster gave him a one-volume edition he constantly carried in his greatcoat pocket. In 1838 he joined the Shakespeare Club and when it closed and became the Shakespeare Society he joined that. Every year Dickens and Forster would meet to celebrate Shakespeares birthday together. We have seen his public involvement with Shakespeares memory. There is a book by an American scholar Valerie Gager called Shakespeare and Dickens in which she devoted some 120 pages to listing the Shakespeare references, allusions and

THE DUTCH DICKENSIAN

verbal echoes to be found in his novels.

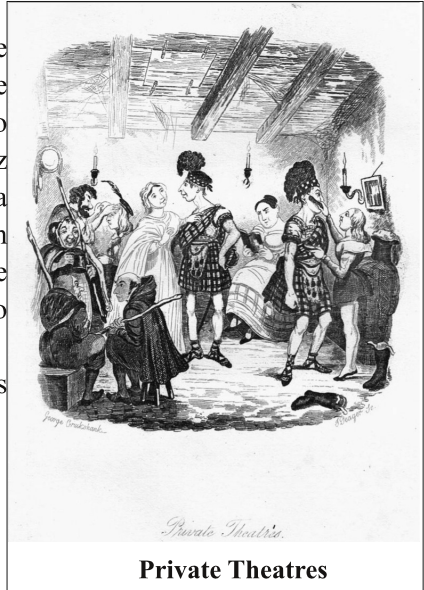
But he knew him best in the theatre, and this found its way in various forms into his writing.

In 1834 he published a sketch called 'Mrs Joseph Porter' which tells of the disastrously comic attempt of amateur performers to put on a production of *Othello*.

As a young man he went to the theatre every night for at least three years at a time in his life when his main ambition was to become an actor. His *Sketches by Boz* essay *Private Theatres* (1836) gives a description, probably derived from personal experience, of places where aspiring young actors paid money to perform on stage.

This here is what he has to say on this particular scene from the *Sketches by Boz*:

"The characters in the tragedy are all dressed, and their own clothes are scattered in hurried confusion over the wooden dresser which surrounds the room. That snuff-shop-looking figure, in front of the glass, is 'Banquo': and the young lady with the liberal display of legs, who is kindly painting his face with a hares foot, is dressed for 'Fleance'. The large woman, who is consulting the stage directions in Cumberland's edition of Macbeth, is the 'Lady Macbeth' of the night; she is always selected to play the part, because she is tall and stout. That stupid-looking milksop with light hair and bow legs - a kind of man whom you can warrant town-made - is fresh caught; he plays 'Malcolm', just to accustom himself to an audience. He will get on better by degrees; he will play 'Othello' in a month, and in a month more, will very probably be apprehended on a charge of embezzlement. The black-eyed female with whom he is talking so earnestly, is dressed for the 'gentlewoman'. It is her first appearance, too- in that character. The boy of fourteen who is having his eyes smeared with soap and whitening, is 'Duncan', King of Scotland; and the two dirty men with the corked countenances, in very old green tunics, dirty drab boots, are the 'army'."

Shakespeare was buried in the church where he was baptised, a memorial

THE DUTCH DICKENSIAN

was erected in 1623, seven years after his death. Dickens, we believe, wanted to be buried in the grounds of Rochester Cathedral or in the churchyard of one of the Kent churches he knew so well, but national feeling was so strong in favour of a resting-place in the countrys capitals main church, West-minster Abbey, that he was buried in Poets Corner there.

**Shakespeare points to Dickenss grave,
painted by Luke Fildes 1873**

Shakespeare is there too, in a memorial statue dating from 1740, designed by William Kent and sculpted by the Flemish sculptor, Peter Scheemakers.

When Sir Luke Fildes painted this scene in Poets Corner in 1873, he situated it so as to bring the two writers together. If you follow the Shakespeare statues sightline and his extended hand, you see it directs you to the much simpler grave of Charles Dickens with its floral tribute resting on it.

There is in my view no more appropriate way to conclude ones comments and observations on Dickens and Shakespeare then to quote the great writer himself. So, please allow me to end with reading the following scene from Nicholas

Nickleby:

'I take an interest, my lord,' said Mrs Wititlerly, with a faint smile, 'such an interest in the drama.'

'Ye--es. It's very interesting,' replied Lord Verisopht.

'I'm always ill after Shakespeare,' said Mrs Wititlerly. 'I scarcely exist the next day; I find the reaction so very great after a tragedy, my lord, and Shakespeare is such a delicious creature.'

'Ye--es!' replied Lord Verisopht. 'He was a clayver man.'

'Do you know, my lord,' said Mrs Witterly, after a long silence, 'I find I take so much more interest in his plays, after having been to that dear little dull house he was born in! Were you ever there, my lord?'

'No, nayver,' replied Verisopht.

'Then really you ought to go, my lord,' returned Mrs Witterly, in very languid and drawling accents. 'I don't know how it is, but after you've seen the place and written your name in the little book, somehow or other you seem to be inspired; it kindles up quite a fire within one.'

'Ye--es!' replied Lord Verisopht, 'I shall certainly go there.'

'Julia, my life,' interposed Mr Witterly, 'you are deceiving his lordship--unintentionally, my lord, she is deceiving you. It is your poetical temperament, my dear--your ethereal soul--your fervid imagination, which throws you into a glow of genius and excitement. There is nothing in the place, my dear--nothing, nothing.'

'I think there must be something in the place,' said Mrs Nickleby, who had been listening in silence; 'for, soon after I was married, I went to Stratford with my poor dear Mr Nickleby, in a post-chaise from Birmingham--was it a post-chaise though?' said Mrs Nickleby, considering; 'yes, it must have been a post-chaise, because I recollect remarking at the time that the driver had a green shade over his left eye;--in a post-chaise from Birmingham, and after we had seen Shakespeare's tomb and birthplace, we went back to the inn there, where we slept that night, and I recollect that all night long I dreamt of nothing but a black gentleman, at full length, in plaster-of-Paris, with a lay-down collar tied with two tassels, leaning against a post and thinking; and when I woke in the morning and described him to Mr Nickleby, he said it was Shakespeare just as he had been when he was alive, which was very curious indeed.'

'Stratford--Stratford,' continued Mrs Nickleby, considering. 'Yes, I am positive about that, because I recollect I was in the family way with my son Nicholas at the time, and I had been very much frightened by an Italian image boy that very morning. In fact, it was quite a mercy, ma'am,' added Mrs Nickleby, in a whisper to Mrs Witterly, 'that my son didn't turn out to be a Shakespeare, and what a dreadful thing that would have been!'

¹ Speech on the occasion of 60th anniversary of the Haarlem Branch, 10th of December 2016

CRANFORD door **ELIZABETH GASKELL** (1810-1865)
door Liesbeth van Aalst

Elisabeth Gaskell

De bewondering en vriendschap tussen Dickens en Gaskell hebben gedurende dertien jaar tot een nauwe samenwerking geleid, waarbij Gaskell's vrijwel complete oeuvre is gepubliceerd in 'Household Words' en later 'All The Year Round'.

Echter, er was één aspect van Gaskell's sociale romans, dat Dickens niet aanstond; naar zijn mening overschreed zij regelmatig de tolerantiegrens bij het lezerspubliek. Hoewel- zoals wij weten- Dickens zijn tong wist te roeren over sociale misstanden, hield hij daarbij nauwlettend de sociale taboes in het oog.

Gaskell, domineesvrouw in het treurige Manchester van de jaren '50 toen de industrialisatie in volle gang was, werd dagelijks geconfronteerd met de mensonterende gevolgen; zij bezocht zieken en gevangenen en bracht voedsel aan de creperende armen..

Een diepgelovig en sociaal betrokken mens, beschuldigde zij in haar eerste sociale roman 'Mary Barton', de uitvreeters en in weelde badende kapitalisten, die het onrecht lieten gebeuren. Hierbij koos zij – naar de mening van Dickens en anderen – té eenzijdig de kant van de onderdrukten. Dit greefde haar diep, evenals het feit, dat er incidenten waren van publieke boekverbranding en hierdoor ontstond het besef, dat door haar afschildering de kloof alleen dieper werd. In haar latere 'North and South' ontstaat er dan ook een – voorzichtige - dialoog tussen meesters en knechten, die tot enkele kleine praktische verbeteringen leidt.

In hetzelfde boek veroordeelt Dickens het personage van een dominee die, verscheurd door geloofstwijfel, de ultieme conclusie trekt en zijn ambt

neerlegt.

'Ruth' is het boek waarin de hypocriete seksuele moraal aan de kaak wordt gesteld; de gevallen vrouw wordt niet zelden tot zelfmoord gedreven, terwijl de verleider 'zwak' is en zijn driften niet kan bedwingen (een mening, die overigens tot ver in de twintigste eeuw opgang deed.)

Hoewel de Dickens die wij kennen en bewonderen, in woord en daad onrecht en ongelijkheid bestreed, was hij zich tevens zeer bewust van de conventies bij zijn lezers, conventies die door bovenstaande voorbeelden als aangetast werden ervaren. Hij vroeg Gaskell dan ook, zich te matigen. Dit is door haar geweigerd met als gevolg een bekoeling van de vriendschap; de grote Dickens spreekt men niet tegen en zeker niet, als men vrouw is...

'Cranford', publ. 1852/'53

En dan, te midden van het gekrakeel van critici en journalisten, tegenstanders en bewonderaars, is er 'Cranford', een teder, van wijsheid doortrokken werk, dat unaniem begrippen als 'charming', 'delightful', en 'exquisite social painting' opriep. In de woorden van A. B. Hopkins, Gaskell's biograaf: '...the successive scenes pass before the reader as easily as if he were slipping different coloured beads along a string'.

Onmiddellijk enthousiast ontvangen, kwam het grote succes evenwel pas jaren na haar dood (1865). In 1947 beleefde het boek een 175e druk en was er inmiddels een Duitse vertaling verschenen. Maar ook in onze tijd ervaart de lezer een vertederde ontroering, die bijna als weemoed aanvoelt.

Cranford is een klein stadje gedurende de jaren 30/40 van de 19e eeuw, gebaseerd op het Knutsford (Cheshire) waar Gaskell opgroeide. De inwoners, waarvan een deel uit ongehuwde dames van een bepaalde leeftijd en stand bestaat, zijn opgegroeid in de 'oude orde' van de laat-achttiende eeuw. Een wereld, waarin de ambachtsman zijn beroep aan huis uitoefende met door hemzelf vervaardigd gereedschap, het transport van mensen en goederen werd aangedreven door paarden en ezels en letterlijk elke werkzaamheid in en buiten het huis handkracht vereiste. De aanstormende mechanisatie wordt vertegenwoordigd door het nabij gelegen stadje 'Drumble', waar de verafschuwde 'vulgar trade' wordt bedreven door kapitalisten die onbeschaamd over geld spreken; iets dat men in beschaafde kringen niet doet.

Het onstuitbaar opkomende treinverkeer met het daaraan gepaard gaande snellere leeftempo, brengt ook een culturele omslag met zich mee; het

taalgebruik verliest de verfijning en hoffelijkheid van weleer en de grote Johnson¹ uit de 18e eeuw wordt allengs verdrongen door moderne schrijvers als Dickens, wier stijl minder formeel en vrijer in woordgebruik is.

Deze nieuwe wereld wordt door de dames in Cranford in hoge mate als schokkend en beangstigend ervaren. Zij zijn verward en – in menselijke reactie - klampen zich vast aan de vertrouwde patronen van hun jeugd.

Mary Smith, een jonge vrouw die met haar vader, een zakenman, in het dynamische Drumble woont en regelmatig in Cranford vertoeft, fungeert als de verteller. Door haar jeugdige soepelheid van geest en intelligente, open persoonlijkheid begrijpt zij beide werelden. Haar jeugd onthult ook incidenteel de generatiekloof, zoals in het volgende citaat, waarin zij -lichtelijk rebels- reageert: 'And how came Miss Mathilda not to marry him?' asked I. 'Oh, I don't know. She was willing enough I think; but you know Cousin Thomas would not have been enough of a gentleman for the rector and Miss Jenkyns' ² 'Well! But they were not to marry him', said I impatiently.

Gaandeweg vat zij een diepe liefde op voor de Cranford gemeenschap met de dagelijkse rituelen en piepkleine avonturen.

Maar, zoals overal, openbaren zich ook hier duistere kanten en minder aangename eigenschappen zoals snobisme en seksuele/sociale frustratie. Het hierboven vermelde drama uit het verleden, waar twee liefdevolle jonge mensen de hoop op toekomstig huwelijksgeluk wordt ontnomen vanwege kleinburgelijk gemiezer over rang en stand, spreekt boekdelen..

Mrs. Jamieson, ooit gehuwd met de broer van een Lord, baseert haar dagelijkse machtsuitoefening naar de andere vrouwen op die vergane glorie: visites mogen onder géén beding vóór twaalf uur 's middags beginnen en zij bepaalt, of een sociale gebeurtenis de aanschaf van een nieuwe hoed rechtvaardigt.

Een gepensioneerd militair die zich met zijn dochters in het stadje vestigt, veroorzaakt paniekerige bijeenkomsten door zijn gevaarlijke 'masculinity'.maar erger nog is zijn liefde voor het werk van Dickens en afwijzing van voornoemde Samuel Johnson als oudbakken en afgedaan. Deze blasfemie wordt hem echter – min of meer – vergeven, als blijkt dat Captain Brown een gentleman is met een warm hart en onberispelijk gedrag. Een bijkomende zegen is zijn handigheid bij het verhelpen van een verstopte schoorsteen of ander huiselijk ongerief; hij mag zich hiervoor zelfs vóór

twaalven aanmelden....En was het niet zijn briljante suggestie om de koe van Miss Barker, die door haar val in een kalkput elk haartje op kop en lijf had verloren, een pyjama aan te meten teneinde het arme dier te beschermen tegen de kou? Zie, hoe tevreden het nu – gehuld in behaaglijk flanel – door de wei scharrelt!

Een andere nieuwkomer is een weduwe met een aangetrouwde titel; van een Schot weliswaar, maar toch: hoe spreekt men haar aan? 'Your Ladyship, My Lady? De dame blijkt met een gezellig, breed accent te spreken en vertoont een treffende gelijkenis met een gewoon mens. Totdat zij - in een vlaag van waanzin – hertrouwt, hiermee haar titel opgevend. Onvoorstelbaar. Maar lieve hemel! Het kan nog erger: haar uitverkorene heet HOGGINS. Platvloers is hier nog een te gunstig woord. Hoggins...Men besluit het paar te negeren, maar dan duikt een probleempje op; de nieuwe echtgenoot is de enige dokter in de verre omtrek. Wel, in geval van ziekte zou complete uitstoting van het paar nare gevolgen kunnen hebben. En Molly (de kersverse Mrs. Hoggings) is toch wel een lieve vrouw...Alleen Mrs. Jamieson volhardt: als de bruidsstoet passeert, zijn haar gordijnen gesloten als bij een begrafenis.

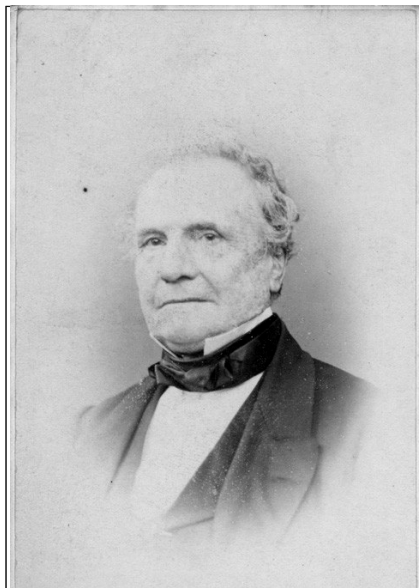
Maar als één van hen door domme speculaties van haar overleden zuster totaal blijkt geruïneerd, sluit men de gelederen in harmonie, warme medemenselijkheid en daadwerkelijke hulp.

Cranford is een boek over vriendschap in al haar facetten van loyaliteit, opofferingsgezindheid, teleurstelling en menselijke dwaasheid. De lezer voelt, dat deze personages echt geleefd hebben en in liefdevolle herinnering opnieuw tot leven zijn gewekt door die bijzondere domineesvrouw. Wellicht vanuit die gelukkige kinderjaren in Knutsford...

1. Samuel Johnson (1709-1784): letterkundige, lexicograaf, moraliserend schrijver, essayist
2. Rector/Miss Jenkyns: vader en oudere zuster

Dickens als getuige van de ontwikkeling van de computer door zijn vrienden Charles Babbage en Ada Lovelace

door Aad Kok

Art Babbit

National Portrait Gallery

Op onze eerste bijeenkomst van de Dickens Fellowship in mei 2016 werden mijn vrouw en ik verrast door een aantal tableaux vivants van scènes uit het werk van Dickens. En van de voorstellingen toonde de breisters uit *A Tale of Two Cities*, maar dan zonder Madam Defarge. Graag had ik haar bijzondere breipatroon gezien. Het gebreide witte lapje dat op haar stoel lag, kon het niet zijn. Haar breipatroon was, zoals we weten, een gecodeerde boodschap. Daarover zou ik wel eens iets willen schrijven voor de *The Dutch Dickensian*, bedacht ik toen. Bij het vertrek kregen we zowaar 4 jaargangen van dit blad mee. Dit stapeltje uitgaven met interessante informatie las ik, Charles Dickens-vertolker in ons Dickenstheater Laren, met grote belangstelling.

De gedachte dat ik iets over Dickens en het breien moest schrijven, werd sterker. Want artikelen in 2014 over facts, facts, facts in het studieboek van het jaar *Hard Times* en het gedichtje van Ada Lovelace bij het Florence Nightingale artikel riepen mijn kennis van IT-geschiedenis weer op.

Dickens en zijn vriend uitvinder Charles Babbage.

Dickens was getuige van de ontwikkeling van de eerste computer. Hij was bevriend met Charles Babbage en Ada Lovelace.¹ Charles Babbage (1791-1871) was de uitvinder van de eerste (mechanische) computer. Er zijn aanwijzingen² dat hij model heeft gestaan voor de engineer Daniel Doyce in *Little Dorrit*. Babbage was eerst uitvinder van de Difference Engine en in 1833 van de Analytical Engine. Voortbordurend op de in die tijd geavanceerde weefgetouwen met ponskaarten bedacht hij een toen helaas niet gebouwde

mechanische rekenmachine met ponskaarten. Het Science Museum London heeft in de periode 1989-2000 zijn Analytical Engine en een bijbehorende Printer alsnog gemaakt, volledig volgens de techniek zoals die in de Victoriaanse tijd beschikbaar was. Tot op de dag van vandaag werken deze machines nog feilloos. Zijn concept bestaande uit een losse centrale rekeneenheid (CPU) en een losse opslageenheid (Memory) en gegevensinvoer met ponskaarten zou vervolgens 100 jaar liggen te verstoffen.

In 1936 werd zijn concept opnieuw opgepakt door Alan Turing (1912-1954).

De Duitsers hadden in de Tweede Wereldoorlog de ENIGMA machine gebouwd om berichten te coderen. De Turing-machine werd ontwikkeld om deze gecodeerde Duitse berichten te kunnen ontcijferen. Door het kraken van de Duitse communicatie zou de oorlog met twee jaar zijn verkort en werden naar schatting 14 miljoen levens gered. Misschien heeft u de film *The Imitation Game* uit 2014 over deze Britse wiskundige Alan Turing, met in de hoofdrol de bekende acteur Benedict Cumberbatch, gezien.

Zover we weten hebben Dickens en Babbage niet samengewerkt aan mathematische problemen, maar ze probeerden wel samen een ander probleem op te lossen. Babbage had zich vastgebeten in het bestrijden van de geluidsoverlast die straatmuzikanten veroorzaakten. Hiervoor wist hij Dickens aan zijn zijde te krijgen.² Zij ondersteunden met honderden musici en intellectuelen een brief aan *The Times* van Parlements lid Michael Bass. Hiermee werd de publieke opinie gemobiliseerd en met succes want in 1864 werd in het Lagerhuis de Metropolitan Police Act aangepast. De zogenoemde Bass Act gaf aan de politie het recht om straatmuzikanten weg te sturen en op te pakken wegens geluidsoverlast.

Dickens en Ada Lovelace

In het zomernummer 2014 van de *The Dutch Dickensian* staat het artikel over

Florence Nightingale. Op pagina 33 las ik een strofe van een gedicht geschreven door Ada Byron Lovelace. De voetnoot verwijst naar de tekst: Geen familierelatie tot Lord Byron. De naam van deze Ada is een begrip in de IT-wereld en ik wil daarom benadrukken dat Ada Byron King, Lady Lovelace (1815-1852), wel degelijk de dochter van de dichter Lord Byron is en zelfs zijn enig legitieme kind.¹ Haar vader George Gordon, ofwel Lord Byron, verliet de baby en haar moeder enkele maanden na haar geboorte. Ada's moeder, Annabel Milbanke (Lady Wentworth), vond dat een aangepaste opvoeding voor haar dochter hard nodig was. Alles, maar dan ook alles, moest er in de opvoeding aan worden gedaan om te voorkomen dat haar dochter net zo'n wild leven zou gaan leiden als haar vader met zijn wispelturige karakter en romantische idealen. De oplossing was: gericht zijn op facts, facts, facts. Ada moest wiskunde en andere wetenschappen bestuderen en leren logisch te redeneren. Vanaf haar 4e jaar werd ze dagelijks in wiskunde en wetenschap onderwezen. Een ongewone opleiding voor een Engelse jongedame in de 19e eeuw. Op haar 17e ontmoette ze Charles Babbage tijdens een demonstratie van een deel van zijn Difference Engine. Ze werd Babbage's protégé.

Hoe kwam Ada Byron Lovelace aan deze naam?

Ada trouwde in 1835 met William Lord King. King werd in 1838 Earl of Lovelace, en daarom noemen we haar Ada Gordon, of Ada Byron King maar meestal Ada Lovelace. Ze kreeg in 1836 een zoon, in 1837 een dochter en in 1839 nog een zoon. Ada vertaalde voor Charles Babbage in het Engels een artikel van de Italiaanse military engineer- en toekomstige Italiaanse Premier - Luigi Menabrea over Babbages theorie van de Analytical Engine. Adas vertaling werd door toevoeging van haar eigen aantekeningen drie maal zo lang als het originele artikel! In haar voetnoot G schreef zij uitgebreid hoe de Analytical Engine kon worden geprogrammeerd om Bernouilli getallen te kunnen berekenen.³ Dit artikel kreeg in 1843 weinig aandacht, maar ruim honderd jaar later werd in B.V. Bowdens boek *Faster Than Thought: A Symposium on Digital Computing Machines* (1953) vastgesteld dat Ada hiermee het eerste computerprogramma ter wereld had geschreven.

Dickens en Babbage verkeerden in dezelfde kringen en ontmoetten elkaar geregeld bij feesten en etentjes. Charles Babbage heeft eens, in gezelschap van Ada Lovelace en haar man, bij Dickens thuis gedineerd. Dickens bezocht, in elk geval eenmaal, Babbages zaterdagavond soirees waar Babbage vaak delen

van zijn Difference Engine demonstreerde⁴.

In augustus 1852 bracht hij een bezoek aan de zieke Ada Lovelace. Zij verzocht Charles bij die gelegenheid om haar de sterfscene van de 6-jarige Paul Dombey voor te lezen uit het in 1848 verschenen boek *Dombey and Son*.⁵ Drie maanden later overleed Ada Lovelace op 36-jarige leeftijd. Dezelfde leeftijd als waarop haar vader Lord Byron in de Griekse onafhankelijkheids-oorlog stierf.

Dickens en gecodeerd breien

Dickens had al jong belangstelling voor het vastleggen van tekst in gecodeerde vorm. Toen hij 18 jaar was leerde hij stenograferen. Misschien heeft hij onder invloed van zijn computervrienden bedacht om Madam Defarge gecodeerd te laten breien! In *A Tale of two Cities*, verwerkt zij immers in haar breiwerkjes gecodeerde beschrijvingen in wol.

A Tale of two Cities: Chapter 15 Knitting

"Are you sure, asked Jacques Two, of Defarge, that no embarrassment can arise from our manner of keeping the register? Without doubt it is safe, for no one beyond ourselves can decipher it; but shall we always be able to decipher it or, I ought to say, will she?" "Jacques, returned Defarge, drawing himself up, if madame my wife undertook to keep the register in her memory alone, she would not lose a word of it not a syllable of it. Knitted, in her own stitches and her own symbols, it will always be as plain to her as the sun. Confide in Madame Defarge."

Programmeertaal Ada als eerbetoon

In de tweede helft van de 20^e eeuw kreeg Ada Lovelace door de opkomst van de echte elektronische computers steeds meer de aandacht als eerste programmeur en eminente vrouwelijke wetenschapper. Het U.S. Department of Defense ontwikkelde in de jaren 70 een eigen programmeertaal die alle (misschien wel honderden) verschillende talen, die bij Defensie in gebruik waren, moest vervangen. U.S. Navy Commander Jack Cooper stelde in 1979 voor om de nieuwe computertaal ter ere van Ada Lovelace 'Ada' te noemen. *Ada* is vandaag de dag nog steeds een levende programmeertaal die over de hele wereld wordt gebuikt voor real-time systemen in luchtvaart, ziekenhuizen, transport, financin, infrastructuur en ruimtevaart.

Ada is dus net als Dickens onsterfelijk geworden. En ook Madam

Defarge's gecodeerde breipatroon leeft nog onder brei-enthousiasten, zoals de website: What Would Madame Defarge Knit⁶ laat zien.

Aad Kok, Laren, maart 2017

Bronnen o.a.:

1. Wikipedia Charles Babbage, Ada Lovelace
2. Anthony Hyman , Charles Babbage: Pioneer of the Computer. demonstrates that Daniel Doyce was based in part on Babbage.
3. Bernouilli getallen zijn onderdeel van de Getaltheorie. Wiskundigen vanaf 500 v.Chr. (Pythagoras) waren hierdoor geobsedeerd totdat Bernouilli rond 1700 een formule vond.
4. Laura Snyder <http://laurajsnyder.com/2012/02/happy-200th-birthday-charles-dickens/>
5. Computerscience for fun <http://www.cs4fn.org/ada/dickensknitting.php>
6. WWMDfK.com

THE SIGNALMAN

Charles Dickens. An Introduction. Door Jenny Hartley. pp.151. Oxford University Press 2016. £ 10.99.

Menigeen keert zich al direct af als achter een titel ‘een introductie’ of ‘een inleiding’ staat. Die afkeer berust op de ervaring dat zulk een werk gewoonlijk weinig toevoegt aan wat men al weet. Een enkeling denkt met huiver aan zijn

Duitse Einführung in die Philosophie, een twintigtal kloeke delen omvattend.

De lezer kan gerust zijn: Jenny Hartley’s Introduction is geen van beide. Wat de lezer wel in handen krijgt is een compacte schets van Dickens, zijn leven en werk of liever van Dickens, belicht vanuit vijf invalshoeken, waaruit een compleet beeld oprijst van zijn rusteloze energie .

Emeritus hoogleraar Engels Jenny Hartley is nu Scholar in Residence van het Dickens Museum. Van 2013-2015 was zij President van de Fellowship en in die hoedanigheid hebben wij haar mogen meemaken aan het Kerstdiner in 2014, toen zij sprak over haar boek ‘House of Fallen Women’.

De ‘Introduction’ begint met een analyse van de overbekende scene van Oliver in het werkhuis, die opgestookt door zijn kameraden om meer van de watergruwel vraagt. Jenny Hartley’s analyse is magistraal; waar wij lezers altijd ‘rush on to see what will happen next’, ontrafelt zij het genie van Dickens in verbeelding en stijl. De verleiding is groot om Hartley’s analyse hier in zijn geheel over te nemen. Maar dan onttaardt een recensie in een inleiding. Ik volsta daarom met een enkel voorbeeld.

‘We know beforehand that Oliver is going to speak, but not exactly what he is going to say, so we wait in anticipation. His famous words combine the polite ‘Please, Sir’ – here is a boy who knows his place and his manners – with the firm assertion of not ‘may I’ or ‘can I’ but ‘I want’. The sentence starts in deference and ends in rebellion.’

Hiermee is Dickens’ statuur gebeiteld en kan Hartley overgaan tot de vijf gekozen invalshoeken.

‘Public and private’ schetst Dickens’ leven, waarvan wij weten dat publiek en privaat leven onderling nauw verweven waren, al was dat voor zijn tijdge-

noten lang niet zo duidelijk als dat voor ons is. ‘Character and plot’ neemt de essentie van de romans onder de loep; Dickens’ verdediging van zijn gecompliceerde en gezochte plots – de werkelijkheid is immers nog veel onwaarschijnlijker – is niet direct overtuigend.

‘City laureate’ is de eretitel, die Dickens toekomt als schrijver, die als eerste de moderne grootstad begreep en beschreef.

‘Radical Dickens’ is de sociale revolutionair, die Dickens zijn hele leven gebleven is. Geen hogere lof dan die van George Bernard Shaw, die Little Dorrit staatsgevaarlijker vond dan Das Kapital.

Het laatste hoofdstuk ‘Dickensian’ dekt de veelzijdige lading die onder deze vlag vaart. En daartoe mag ook The Dutch Dickensian gerekend worden.

De ‘introduction’ is geen inleiding voor wie Dickens terra incognita is; integendeel, het is een geheugenopfrisser voor wie dreigde te vergeten waarom Dickens nog steeds onder ons is. Dat de ‘introduction’ ook nog eens aange-naam is vormgegeven maakt de aanschaf eigenlijk onvermijdelijk.

JCvK

BLOTTONITES AND WELLERISMS

Als Pickwick een engel in witte spanbroek was, dan is Blotton een Beëlzebub in zwarte frak. Het vileine karakter van de laatste openbaart zich al direct in het eerste hoofdstuk van de *Pickwick Papers*, wanneer hij blijkbaar uit pure balorigheid Pickwick, in vervoering geraakt door zijn eigen retoriek, onderbreekt met een luid ‘Neen’. De oplopende spanning en de dreigende scheuring binnen de *Pickwick* gelederen kan slechts bedwongen worden door de balsem van de ‘*Pickwickian sense*’. Met dit wondermiddel kan iedere botsing van karakters bedekt worden met een algeheel gevoel van saam-

horigheid en welbevinden, waardoor tegenstellingen futiel lijken en opposenten in elkaars armen vallen.

Maar het vileine karakter blijft. Want terwijl Pickwick in wetenschappelijke kring furore maakte met zijn pamflet over de vele mogelijke verklaringen van de inscriptie ‘†BILST UM PSHI S.M. ARK’ op de antieke steen, die Pickwick ontdekt had, kwam Blotton – ‘and the name will be doomed to the undying contempt of those who cultivate the mysterious and the sublime’ – met de laag-bij-de-grondse verklaring dat de inscriptie gelezen moest worden als het merkteken van Bill Stumps.

De *Pickwick Club* reageerde met het roeyement van Blotton. Blotton sloeg terug met een pamflet waarin hij volhardde in zijn vulgaire interpretatie. In wetenschappelijke kringen, waar de kwestie bekendheid kreeg als de ‘*Pickwick controversy*’, werd Blotton blijvend als een ‘ignorant meddler’ weggezet.

Al met al leeft Pickwick voort in de Haarlemmerolie van de ‘*Pickwickian sense*’. Maar ook Sam Weller is zulk een eer te beurt gevallen. Hij leeft voort in het *Wellerism*, waarvan noch hij noch zijn geestelijk vader Dickens de bedenker was, maar hij was wel degene die het populair maakte. Wat is een *Wellerism*? Eigenlijk is het een anti-spreekwoord of gezegde. Het is een ironische toepassing van een gezegde, bedoeld om zo de lachlust op te wekken. ‘Dat valt mee’, zei de glazenwasser, toen hij met emmer en al van de ladder

viel. De Pickwick Papers laten Sam er vele debiteren. Een staaltje daarvan: *'Vich I call addin' insult to injury, as the parrot said ven they not only took him from his native land, but made him talk the English langwidje arterwards.'*

En Blotton? Die is door Dickens veroordeeld tot de anonimiteit van een kleine tegenstander. 'And to this day the stone remains an illegible monument of Mr. Pickwick's greatness, and a lasting trophy of the littleness of his enemies.' Ik denk dat hiermee Blotton toch teveel oneer wordt bewezen. Ook hij heeft recht op zijn – toegegeven kleine – ster onder het literaire firmament. Het statuur van Pickwick zou toch minder zijn, als er niet een Blotton was geweest. Het is daarom dat ik de Blottonite introduceer als uitlaatklep voor bekrompen zielen. Dat zo de grootheid van de aangevallene zich scherper aftekent is voor de Blottons onder ons een onbedoeld neveneffect, dat zij tandenknarsend moeten aanvaarden.

Om niet in abstracties te blijven steken hierbij een Blottonite, die al enige tijd door mijn hoofd spookt en die ik tot nu toe voor mij gehouden heb om niet als een bekrompen ziel over te komen.

De aanleiding voor mijn Blottonite is een krantenknipsel dat ik aantrof in een boek van Walter Dexter, de editor van de Dickensian in het interbellum, 'The Origin of Pickwick' geheten. Dat boek had ik via ons medelid Elise Lauwaars gekregen uit de nalatenschap van Muus Beets, zo niet een lid van het eerste uur, dan toch wel van vijf minuten later. Het krantenknipsel is de tekst van de Immortal Memory door Godfried Bomans bij gelegenheid van de befaamde Annual Conference in Amsterdam in 1958 uitgesproken.

Voor wie er toen niet bij was of voor wie er nadien geen kennis van heeft genomen in de bundel 'Dickens, waar zijn uw spoken?': Bomans had als leidend thema de split infinitive genomen. De Split Infinitive, zo werd in het krantenknipsel toegelicht, behoort in de Engelse syntaxis tot een der ernstigste vergrijpen. Zij ontstaat, wanneer bij de onbepaalde wijs (bv. 'to call') tussen 'to' en 'call' nog een bijwoord wordt toegevoegd. En zoals de toelichting vervolgt: 'De wijze, waarop Godfried Bomans de figuur van de Split Infinitive gebruikt om er het kenmerk van de Dickens Fellowship mee te omschrijven en er vervolgens een pleidooi voor Europese eenheid op te bouwen, is oratorisch een kunststukje, dat wij onze lezers niet onthouden mochten.'

Aanvankelijk volgde ik de Immortal Memory kritiekloos, totdat ....., totdat ..... mijn oog viel op de passage waarin Bomans zich afvraagt waar de Split

THE DUTCH DICKENSIAN

Infinitive eigenlijk voor staat. Ik citeer: ‘But suddenly I remembered the sound advice of Mr. Pott, the editor of the Eatanswill Gazette, who wrote, as you all know, a very learned article on Chines Philosophy. He read up for the subject in the Encyclopedia Britannica, first reading for Philosophy under the letter P. and then for Chinese under the letter C. and combining the information afterwards.’

Ik neem aan dat de mét mij de lezer de rillingen over de rug lopen. Pott schreef niet over Chinese Philosophy, maar over Chinese Metaphysics, een wereld van verschil dus; sterker nog, Pott schreef het artikel niet zelf, maar het was van de hand van een zijner redacteurs.

Hier wankelt onze oprichter en eerste president op zijn voetstuk. Ik laat het aan de lezer over welke conclusies hij aan deze misslag wil verbinden. Zoveel is wel duidelijk dat wij nooit meer met dezelfde onvoorwaardelijke overgave naar onze Hollandse Inimitable zullen kijken.

JCvK

HOUSEHOLD WORDS**Verslag van de 251ste vergadering van The Dickens Fellowship Haarlem Branch.**

In een aangedaan Brinkmann verzamelden zich 48 leden. De president glundert en spreekt van een overweldigende opkomst. Waarop hij een wisseling in het bestuur aankondigt; de penningmeester, de heer Kooiman, verlaat het bestuur. Dit na de kas tot op de bodem te hebben geleegd. Voor hem in de plaats komt mevrouw Drost die verstand van geld zou hebben. Althans, ze werd onlangs verdiept in het Financieel Dagblad aangetroffen en is ook nog nooit ontruimd. Dat zijn goede voortekens. De heer Kooiman neemt een volgende missie op zich; het nieuw leven inblazen van de Haarlemse leeskring.

Maar dan ziet de president een potentieel nieuw lid in de zaal, de heer Drenth. De vragenstellers verdringen zich maar omdat de heer Kabel de meest zotte vraag (over de moord op een kikker en een koning) heeft bedacht mag hij die stellen. Als dit op niets uitloopt vraagt hij waar toch de naam Christmas Carol vandaan komt. Volgens de heer Drenth heeft dat alles te maken met Thijssen die in de Jordaan een gelukkige klas had die soms naar Artis mocht. Dit wordt door de vergadering als een veelbelovend antwoord gezien.

Waarna de secretaris het woord grijpt. Hij meldt dat mevrouw Pompe, die vanavond het Noord-Hollands archief zou vertegenwoordigen, spoorlags naar Malmö is vertrokken waar een dochter van haar zou zijn opgedoken. Daarom haalt de secretaris maar zelf het piefje over, dat verdacht veel van een lichtschakelaar heeft, en staat ons archief online.

Waarop hij ons het door hem samengestelde overzichtsboek 60 jaar Haarlem Branch toont met de mededeling dat er voor ons allen een exemplaar is.

Tot slot wijst hij ons op de fraaie menukaart, de formulieren om een abonnement op The Dickensian aan te vragen en een opwekkende kaart om te tekenen voor Dr. De Jong die geïnstitutionaliseerd is, maar nog wel post mag ontvangen.

De penningmeester is nog te nieuw om zich aan uitspraken te wagen.

De editor meldt een extra dik nummer van The Dutch Dickensian en begint, omdat hij de redactie verlaat, aan een afscheidsspeech die zijn weerga

niet kent. Samengevat komt het er op neer dat hij het altijd met plezier heeft gedaan, samen met Sjaak Swart die toevallig ook die kant op moest. Of iets van die strekking.

Hij citeert dan de journalist Argus, uit de Bommel verhalen, die van mening was dat wie schrijft ook blijft. Maar omdat hij weggaat leidt deze opmerking tot verwarring in het eivolle zaaltje, zeker bij de heer van Kessel over wie het gerucht gaat dat hij hem gaat opvolgen.

De president meent dat dit het langste dankwoord uit de historie van de Haarlem Branch was en dankt de heer De Landtsheer voor zijn gedreven inzet.

Dat een gedreven inzet nu eenmaal consequenties heeft blijkt wel uit het feit dat hem de Percy Fitzgerald Award wordt uitgereikt. En niet alleen aan hem, want het er op na houden van een Dickens Room in Haren kan niet onbestraft blijven en dus ontvangt de heer Muda er ook een. Ze worden uitgereikt door de internationale president, Tony Williams, die zich al begon af te vragen of hij ook nog ergens aan bod kwam deze avond.

Maar dan geeft de president hem eindelijk het woord voor zijn lezing. Williams spreekt een dankwoord uit voor onze gastvrijheid en voor de uitnodiging. Hij zegt “delighted” te zijn.

De Haarlem Branch, zo merkt hij op, was de eerste Branch van de Dickens Fellowship op het continent en de eerste Annual Conference buiten Engeland was in Amsterdam.

Dan gaat hij in op de relatie tussen Dickens en Shakespeare. Beiden hebben elkaar nooit ontmoet natuurlijk, maar wat zij vooral gemeen hadden is dat: “both were not of an age but of a lifetime”. De door hen geschapen personages leven voor altijd en beiden kwamen van buiten London. Ook Dickens was gek op het theater, waarbij spreker als voorbeeld de troupe van Vincent Crummles noemt. Waarop hij doorgaat over de “stage adaptations” van het werk van Dickens, die vaak al te zien waren voordat Dickens de hele roman had gepubliceerd. Dit tot grote ergernis van Dickens. Dickens bezocht Stratford tijdens zijn tour door Yorkshire om materiaal te verzamelen voor *Nicolas Nickleby*.

Williams vertelt dan nog een anecdote over de Amerikaan Barnum (van het circus) die het huis van Shakespeare wilde kopen, afbreken om het daarna in New York weer op te bouwen.

Voor Dickens was Shakespeare een genie. Maar ook voor dit genie maakte hij geen uitzondering als het ging om het principe van de standbeelden.

Hoewel nadrukkelijk uitgenodigd was Dickens niet aanwezig op een vergadering waarin het plaatsen van een standbeeld van Shakespeare werd voorgesteld. Dickens zag niets in standbeelden. Toen Dickens eens gevraagd werd geld te doneren voor het oprichting van een standbeeld voor iemand, weigerde hij beslist maar bood wel aan mee te betalen om er een omver te trekken.

Dickens gebruikt veel citaten uit Shakespeare in zijn werk en ook de woorden “Household Words” zijn bijvoorbeeld van Shakespeare. Dickens was ook lid van een Shakespeare club.

Spreeker gaat dan nog in op Dickens en zijn relatie met het theater, waarbij hij het voorbeeld geeft van Mr. Wopsle wiens voorstelling wordt bezocht door Pip en Herbert.

Hij stelt dat: “it’s noble to suffer”, waarop wij ons afvragen waar dat nu weer vandaan komt, en sluit af met een aantal citaten uit Nicolas Nickleby die over Shakespeare handelen.

Waarop er een vraag is van de heer Lokin. Hij wil graag weten: “why was Dickens such a good actor, and why was he not a good playwright?”

Spreeker vermoedt dat er wel verschil zit in het schrijven van een roman en van een toneelstuk; hiermee de heer Lokin, die op meer had gerekend, in verwarring achterlatend.

De president dankt spreker en biedt hem een passend geschenk aan, waarna wij naar een belendend zaaltje vertrekken voor de borrel omdat er met tafels geschoven moet worden.

Waarop wij aan tafel gaan.

Al voor de soep begint de heer Waaifoort over ondergrondse kerkers en de heer Ferdinandusse over de Brexit en de mogelijk invloed op de Dickens Fellowship en het lezen van Dickens. Als dan ook nog de heer Sonnenberg een connectie ziet tussen de Dickens Fellowship en Gedeputeerde Staten is de chaos compleet.

Dan staat de heer Drenth op. Hij is nog maar net lid maar zegt nu al van de lezing genoten te hebben en benoemt de speeches van Bomans. Waarna niet alleen mevrouw Lokin-Stassen het over Bomans en Shakespeare heeft maar ook de heer Kabel die daar het benenwerk van juffrouw Oomen bij noemt. Net als het dan interessant wordt begint hij over zijn twee honden

Voor het dessert start de heer Lokin de Brexit discussie weer en vraagt zich af hoe de Dickens Fellowship zal reageren op een Hexit, een afscheiding van

de Haarlem Branch.

Waarop wij overgaan op de Toasts.

Allereerst is daar de toast op de Haarlem Branch. Onze gast spreekt over “a great honour, a lively Branch, sense of humor and fellowship”; vervolgens over het feit dat wij maar liefst 4 Annual Conferences organiseerden en dat de heer Lokin zelfs internationale president was. Verder meent hij dat er nog wel 60 jaar in zitten voor ons. De tijd zal het leren.

Mevrouw Van Aalst voert ons in haar toast terug naar haar jeugd waar zij 's nachts werd opgeschrikt door tromgeroffel en geschreeuw van een woedende menigte. Het waren ditmaal niet de burens weer, maar een hoorspel over “A Tale of Two Cities”. Nadat haar door een opstandig bibliothecaris het boek werd geweigerd werd is zij steeds meer van Dickens gaan lezen en nu is er geen houden meer aan. Zij verzoekt ons daarom te drinken op de Immortal Memory van Dickens die zij “a born storyteller” noemt, en op onze Dickens Fellowship.

Mevrouw De Groot-May zegt dat als je iemand in Engeland of Ierland vraagt over school herinneringen, dan is het antwoord: Dickens. Waarop zij stelt dat politieke onrust en massale migratie ook onderdeel uitmaakten van de Victoriaanse tijd. In deze “large scale events”, die ook bij Dickens terugkomen, wist die dat altijd weer te beschrijven vanuit het gezichtsveld van een individu. Tot slot spreekt zij over haar landgenoot Daniel Maclise, die Dickens vlak voor zijn dood, op 2 mei 1870 nog hoorde opmerken dat de emancipatie nabij is.

Zij verzoekt ons dan op te staan en te drinken op de Immortal Memory of Charles Dickens.

Nadat er driemaal gepast applaus heeft geklonken worden de tafelspeeches weer opgepakt.

De heer Van Koningsbruggen spreekt over “a bad reaction” maar of dit iets te maken heeft met de vis die hij zojuist heeft verorberd is onduidelijk. Maar meent hij: “love will cross all borders”. Hierbij een schuin oog werpend op zijn tafeldame. De heer Jacobs stelt het hier niet mee eens te zijn, maar hij had geen vis dus waar heeft hij het over. Warnar de heer Sonnenberg ons terug voert naar 1066 en de heer De Landtsheer zegt het niet op de Fransen te hebben begrepen, waarop de heer Lokin graag een uitzondering maakt voor het Bois de Boulogne.

De President besloot de bijeenkomst met te stellen dat het een erg lange zit was maar zeker wel de moeite waard en dat we niet te klagen hadden over tafelspeeches.

Closed

De internet krant Kent-on-Line bericht ons over het sluiten van Dickens World in Chatham. Tijdens de Annual Conference in Portsmouth stond er nog een bezoek op het programma en om eerlijk te zijn viel dat tegen. Het was zo'n attractie waar je misschien een keer naar toe gaat maar daarna nooit meer. Wellicht was iedereen al geweest. In ieder geval was het geld op, althans volgens The Medway Messenger, die groots uitpakt met het nieuws. Het management had de benen al genomen voor het personeel er achter kwam dat het afgelopen was; dit op een wijze die Montague Tigg had doen verbleken.

Controverse

Op de redactie van de NRC leest men The New York Times. Die besteedde aandacht aan een controverse tussen de twee New York Branches van The Dickens Fellowship; New York City en Friends of Dickens New York. Het was de meesten van ons ontgaan, maar men leeft daar dus in onmin. Desgevraagd kon uw secretaris melden dat wij helaas niet in zo'n situatie verkeren. Want zou het niet wat zijn zeg.